

Psykologer i krigen mot terror

TEKST

Tor Levin Hofgaard

PUBLISERT 1. september 2008

I juni i år sendte de nordiske psykologforeningene i fellesskap et brev til den amerikanske psykologforeningen (APA). Hensikten var å stille konkrete spørsmål om APAs politikk i forhold til psykologers tilstedeværelse i fangeleire som Guantanamo på Cuba, der menneskerettigheter hver dag tilsidesettes. Vi er langt fra de første som spør om dette. I svaret vi fikk fra presidenten i APA, professor Alan Kazdin, er han tydelig på at de politiske prosessene rundt denne saken er de mest omfattende i APAs historie. Saken har skapt sterke fronter internt i foreningen. Mange har meldt seg ut eller nektet å betale kontingent. Kazdin ønsket vårt kollegiale engasjement i saken velkommen, og vi avtalte å møtes under den 29. internasjonale psykologkongressen, som ble avholdt i Berlin i slutten av juli i år.

Foruten de nordiske presidentene deltok også presidenten og visepresidenten i den europeiske psykologføderasjonen (EFPA) og lederen av menneskerettighetsutvalget i Norsk Psykologforening på møtet. Vi ville formidle vårt syn, lytte til deres, og ikke minst gi klar beskjed om at det APA gjør i denne saken, reflekterer tilbake på hele profesjonen.

Samtalen vi hadde, var oppklarende på noen punkter, men fortsatt er vi ikke helt beroliget. Det vi er enige om, er det absolutte forbudet mot tortur som slås fast i FNs torturkonvensjon. Det er også en uttrykt enighet om at vi som psykologer skal bekjempe tortur og brudd på menneskerettighetene. Men vi har langt fra valgt den samme strategien for å få dette til. Der vi på vår side vektlegger å få uavhengige organisasjoner til å overvåke, dokumentere og rapportere tortur og andre overgrep, mener APA at psykologer ansatt i Forsvaret kan sørge for denne virksomheten. Der vi fremholder at det å jobbe i fangeleire uten innsyn og tilstrekkelig mulighet for etterforskning øker faren for at det begås etiske brudd og krigsforbrytelser, velger APA å stole på anekdoter om at deres medlemmer i leirene redder liv. Dokumentasjon for dette har de ikke, nettopp fordi det som pågår der, er hemmeligholdt. De vet med andre ord ikke om deres strategi virker, selv om den har eksistert siden 2001.

Dilemmaet til APA blir ytterligere forsterket når strategien de har valgt, tvinger frem stadig nye resolusjonsvedtak for å tydeliggjøre hva de mener, uten at det medfører at uroen internt blir mindre. Vedtakene ser ikke ut til å gjøre det lettere for psykologer å rapportere om overgrep. De fører heller ikke til at flere psykologer enn tidligere etterforskes som følge av rapporter om overgrep. Den knipen APA har kommet i, mener vi i Norden det bare finnes en vei ut av: Strategien må endres.

Det holder ikke å vedta flere resolusjoner for å gjøre det mer akseptabelt at psykologer er til stede i fangeleire der det skjer menneskerettighetsbrudd. Vernet som APA tilbyr sine medlemmer, er tydeligvis ikke godt nok til at psykologene våger å stå frem med sine historier. De fagetiske klagesakene vil ikke APA snakke om på grunn av personvern, men det vi vet er at ingen av sakene er overført til rettsvesenet for straffeforfølgning på grunn av brudd på internasjonal lov. APAs praksis ser med andre ord ikke ut til å stå i forhold til deres stadig nye resolusjoner.

I Norden mener vi at psykologer skal kunne bidra til å sikre en nasjon mot terror hvis psykologisk fagkompetanse kan brukes til det. Psykologer skal imidlertid ikke gjøre dette under forhold der menneskelige rettigheter tilsidesettes, selv om begrunnelsen er nasjonale sikkerhetshensyn. Så lenge man ikke har innsyn, så lenge alt er hemmelig, og så lenge vi ikke vet, mener vi det riktige er å påvirke utenfra.

Vi er enige med APA om fortsatt dialog i denne saken. Senere i år skal en uravstemning blant medlemmene i APA avgjøre foreningens videre strategi på dette området. Jeg håper de gjør kloke valg for hele profesjonen.

Presidentblogg: <http://www.psykologforeningen.no/Foreningen/Nyheter-og-aktuelt/President...>

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 45, nummer 9, 2008, side 1218

TEKST

Tor Levin Hofgaard, president i Norsk psykologforening